

Українській державі існували. Важливу роль відіграла Українська Центральна Рада – яка стала основоположницею сучасного парламентаризму України. Найбільшим поштовхом в побудові власного парламенту відіграло здобуття Україною незалежності у 1991 році. З цього часу розпочалася побудова парламенту. Україна із досвіду англійського парламентаризму увібрала насамперед колегіальність у вирішенні справ парламенту. Україна перейняла незалежність парламенту від інших державних установ. Функція контролю уряду також перейняти із досвіду парламенту Англії.

У майбутньому парламенту України необхідно запозичити для себе таку практику англійського парламенту, як політична консолідація і зміцнення демократії. Саме вона закладає сходинки до побудови правової держави. Консолідація включає в себе те, що парламенту необхідно бути більш злагодженим у своїх рішеннях і представляти волю народу, а не дбати лише за власні інтереси. До сучасних завдань парламенту відносять реконструкцію системи парламентаризму. Адже Українська держава стикнулася з такою проблемою, як недовіра народу до парламенту України, тобто Верховної Ради, основна проблема якого полягає у тому, що члени парламенту не можуть дійти консолідації у законодавчій діяльності, що помітно впливає на соціально-економічне становище українського народу.

Список використаних джерел

1. Історія держави і права: Підручн. / А.С.Чайковський – К., 2014 – с.292.
2. Колісниченко А.І. Український парламентаризм: становлення та шляхи розвитку / А.І. Колесніченко // Вісник Академії митної служби України. Серія «Політичні науки». – № 1 (6). – 2011 – с. 25.
3. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник / Грубінко А.В. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 656 с.
4. Нагаєвський І. Історія української державності ХХ століття. – К., 1994. – 172 с.
5. Органи державної влади України / за ред. В.Ф. Погорілка: монографія – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2002 – 592 с.
6. Український парламентаризм: минуле і сучасне / [Шемшученко Ю.С., Мироненко О.М., Погоріло В.Ф.]. – К.: Парламентське видання, 1999. – 367 с.

Дмитренко Т.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доц., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Кравчук В.М.*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ВЕРХОВЕНСТВО ЗАКОНУ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Процес побудови дійсно правової держави під час реалізації Україною євроінтеграційних процесів та запозичення європейського правового досвіду часто зумовлює необхідність по-новому поглянути та дещо переосмислити окремі базисні поняття. Хорошим прикладом такого переосмислення, на нашу

думку, може стати зміна правового підходу при розгляді таких понять як верховенство права та верховенство закону, що дасть змогу оцінити їхню юридичну значущість та їх співвідношення на сучасному етапі розвитку України.

У юридичній літературі верховенство права і верховенство закону як принципи правової держави вже розглядалися у працях М.І. Козюбри, М.В. Кравчука, С.В. Лінецького, Ю.М. Оборотова, П.М. Рабіновича, О.Ф. Скакун та інших видатних науковців. На основі цієї теоретичної бази, маємо за мету здійснити аналіз співвідношення верховенства права та верховенства закону, їх взаємозв'язку.

Актуальність даного дослідження, на нашу думку, полягає в тому, що правовий погляд на такі поняття як верховенство права та верховенство закону не є раз і назавжди застиглим, а постійно змінюється з розвитком державності і активізацією наукових пошуків.

Якісними показником розвитку України як правової, демократичної держави є, на нашу думку, зміна правового підходу до розуміння місця та значення таких понять як верховенство права і верховенство закону. Загальновідомим є той факт, що СРСР, до складу якого в якості республіки входила і наша країна, була державою, в якій єдиноправильним і єдиноможливим вважався позитивістський тип праворозуміння. Це означає, що в державі домінуючим визнавався принцип верховенства закону. Тобто, держава продукувала право, її закони закріплювали права громадян (нерідко ігноруючи основні природні права людини) і регламентували їх поведінку. Коли ж Україна здобула незалежність, то визначною в правовій доктрині стала теза про верховенство права (принцип верховенства права закріплено у ст. 8 Конституції України: «В Україні визнається і діє принцип верховенства права»), що забезпечує і гарантує захист основних, природних прав людини.

«Верховенство права» і «верховенство закону» завжди розглядались як сумісні, дотичні поняття у загальнотеоретичній юриспруденції, адже зміст зв'язку закону і права полягає саме в тому, що закон, як зовнішній прояв волі держави, повинен бути прямим виразом об'єктивного права. Коли йде мова про відповідність закону і права, під останнім розуміється передусім так зване «природне право» – мораль, свобода, справедливість, рівність. Саме природне право служить своєрідними індикатором позитивного права на відповідність природним правам.

Співвідношення права і закону загалом, на думку більшості сучасних теоретиків права, полягає в наступному:

1) лише праву має надаватися законна сила, оскільки закон може бути правовим явищем лише як форма вираження права;

2) закон зобов'язаний бути завжди правовим, щоб стати обов'язковим – «дух закону» і «буква закону» не повинні мати розбіжностей.

Правовий закон – законодавчий акт, що створений на основі принципу верховенства права і має на меті своїм регулюванням забезпечити розвиток людини, громадянського суспільства і держави в правових межах. Інакше кажучи, правовий закон – це право, що набуло офіційного, формального вираження, конкретизації і забезпечення, тобто набуло легалізованої, законної сили завдяки суспільному визнанню [1].

Гарним прикладом на підтримку такої тези, є закони часів революції Гідності, що були поспіхом прийняті тогочасною владою на підтримку власного антидемократичного режиму і ущемляли природні права людей, наприклад право на свободу пересування.

Однак, необхідно зазначити, що ототожнення або повне розмежування верховенства права та верховенства закону є помилковим, адже лише певна частина права може втілюватись і проявлятися у нормативно-правовому акті. Верховенство закону характеризує право з точки зору верховенства його формального джерела – закону в ієрархії нормативно-правових актів, зокрема вказує на те, що на основі та на виконання законів повинні прийматися всі інші, й зокрема підзаконні нормативно-правові акти. Таке верховенство зумовлене кількома факторами: особливим (ускладненим) порядком ухвалення законів; виключним колом суб'єктів, уповноважених їх приймати (народ або парламент як втілення всенародного представництва); колом суспільних відносин, які вони регулюють та/або охороняють [2].

Правова держава в першу чергу характеризується якістю закону, тобто він має бути справедливим, гуманним, закріплювати невід'ємні природні права кожної людини [3, с. 182]. Відтак, у правовій державі романо-германської правової сім'ї, де закон визнається основним джерелом права, поняття «верховенство права» і «верховенство закону» можуть майже співпадати.

Отже, спираючись на вищевикладене, можна стверджувати, що підхід до розуміння таких понять як «верховенство права» та «верховенство закону», та їх співвідношення, за останні кілька десятиріч змінився і на сучасному етапі розвитку перебуває в такому становищі, яке виключає можливість розгляду цих понять роздільно. Тому, не варто протиставляти право і закон, як і абсолютно ототожнювати їх. Вони існують на різних рівнях правової реальності. Право використовує закон як одне із можливих її текстуальних джерел (форм). Різноманіття цих джерел (форм) не вичерпується законом, хоч би цей закон був і правовим.

Список використаних джерел

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакун; пер. з рос. – Х.: Консум, 2004. – 656 с.
2. Лінецький С.В. Верховенство права та верховенство закону [Електронний ресурс] / С.В. Лінецький. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=33681
3. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; [3-є – вид., змін. й доповн.] / М.В. Кравчук (авт.-упоряд.). – К.: Правова єдність, 2014. – 608 с.